

Київський національний лінгвістичний університет
Кафедра психології, педагогіки і туризму

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Музеї світу

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Спеціальність	242 Туризм
Освітня програма	Туристичне обслуговування
Форма здобуття освіти	денна
Статус дисципліни	вибіркова
Мова викладання	українська
Семестр	II
Обсяг дисципліни	кредити – 3 загальний обсяг годин – 90 аудиторна робота – 30 год., у т. ч.: <ul style="list-style-type: none"> - лекції – 14 год., - семінарські заняття – 16 год., - самостійна робота – 60 год.
Форма контролю	залік
Пререквізити	вивчення дисциплін «Основи туризмознавства», «Туристичні регіони світу», «Історія української культури», загальні знання зі всесвітньої історії, історії культури. Здобувачі вищої освіти повинні: знати понятійно-категоріальний апарат сфери туризму, систему туристичного районування світу за версією UNWTO, комплексну характеристику туристсько-рекреаційних ресурсів туристичних регіонів і субрегіонів, загальний хід історичного процесу людства; вміти оперувати понятійно-категоріальним апаратом, характеризувати суспільні туристсько-рекреаційні ресурси туристичних регіонів і субрегіонів світу, користуватися науковими та методичними джерелами при підготовці до семінарських занять, робити аргументовані висновки; володіти елементарними навичками пошуку, систематизації, узагальнення інформації, роботи з джерелами, електронними ресурсами, виділення релевантної інформації, написання та оформлення реферативних повідомлень.
Постреквізити	знання, отримані у процесі вивчення дисципліни «Музеї світу», можуть бути використані під час вивчення нормативних дисциплін «Географія туризму», «Туристичне країнознавство», «Організація екскурсійної діяльності», «Україна у світовому туристичному просторі», а також вибіркового

	дисциплін «Культурно-пізнавальний туризм», «Географія культурної спадщини України».
Викладач	Лебедєва Ірина Миколаївна, кандидат історичних наук, доцент
Контактна інформація	e-mail: iryna.lebedieva@knl.u.edu.ua
Дні занять	згідно розкладу занять
Консультації	згідно графіку консультацій

ЗАГАЛЬНИЙ ОПИС ЗМІСТУ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вибіркової дисципліни «Музеї світу» є ознайомлення здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 242 «Туризм» з місцем музеїв у сучасному соціокультурному просторі, їх роллю у збереженні духовних скарбів людства, з колекціями провідних музеїв світу, а також їх значенням для розвитку туризму.

Предметом курсу «Музеї світу» є найбільш відомі музеї світу, історія їх створення та особливості формування колекцій.

Завданням дисципліни є ознайомлення здобувачів з найбільш відомими і найбагатшими музеями світу, які є об'єктами зберігання насамперед мистецьких цінностей, мають свою давню історію і сьогодні перебувають у центрі туристичної діяльності (Лувр, Прадо, музеї Ватикану, галерея Уффіці, Мюнхенська пінакотека, Метрополітен-музей, Музей Соломона Гуггенхайма та ін.). Особливу увагу приділено музеям України, історії їх створення та особливостями формування колекцій. Здобувачі ознайомляться з основними тенденції розвитку музейної справи від доби античності до сьогодення, а також з класифікацією сучасних музеїв, їх географічним розміщенням

ЦІЛІ НАВЧАННЯ

Засвоєння навчальної дисципліни «Музеї світу» передбачає формування таких компетентностей: здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя; здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здатність працювати в міжнародному контексті; навички використання інформаційних та комунікаційних технологій; здатність використовувати професійну термінологію, оперувати туристичною інформацією, вести дискусію та виражати власну думку в усній та письмовій формах. Також вивчення дисципліни має на меті формування фахових компетентностей: здатність здійснювати моніторинг, інтерпретувати, аналізувати та систематизувати туристичну інформацію, уміння презентувати туристичний інформаційний матеріал; здатність аналізувати місце України у загальноєвропейському та світовому цивілізаційному процесі та туристичному просторі.

У результаті вивчення дисципліни здобувачі повинні знати місце і роль музеїв у системі туризму; основні етапи еволюції музейної справи; типи і профілі сучасних музеїв; провідні музеї світу та історію їх створення; колекції та шедеври, які зберігаються у провідних музеях світу; етапи формування та колекції провідних музеїв України; основні тенденції розвитку музейного туризму на сучасному етапі. Здобувачі повинні вміти: орієнтуватися у типології сучасних музеїв; орієнтуватися у діяльності провідних світових музеїв, їх специфіці та географії; орієнтуватися у художньо-мистецьких стилях; аналізувати колекції найвідоміших музеїв світу та України; ідентифікувати найбільш знакові мистецькі твори, їх авторство та місце зберігання. Володіти елементарними навичками: роботи з науковою літературою та методичною літературою, електронними ресурсами; використання отриманих знань під час навчального процесу (в роботі з науково-методичними матеріалами, джерелами аналітичного, статистичного характеру, при підготовці відповідей на теми семінарських занять, при виконанні самостійної роботи) та навчальної практики.

ПОЛІТИКА КУРСУ

Під час вивчення дисципліни «Музеї світу» здобувачі вищої освіти мають відвідувати лекційні та семінарські заняття, вчасно виконувати всі види робіт, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни. Відпрацювання занять, пропущених через поважні причини, відбувається під час консультацій. У разі здачі завдань (практичні роботи, індивідуальні завдання) після встановленого строку без поважних причин кількість балів за їх виконання зменшується (з мах 5 б. ставиться лише 4).

Під час виконання завдань здобувачі повинні обов'язково дотримуватися принципів академічної доброчесності, а саме: самостійно виконувати всі види завдань та форми контролю; посилатися на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надавати достовірну інформацію про використані методики досліджень і джерела інформації, результати власної навчальної діяльності.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Тема 1. Музей як соціокультурний феномен. Місце музеїв у сучасному туризмі. Мета і завдання дисципліни «Музеї світу». Музеї та їх суспільне призначення. Типи і профілі сучасних музеїв. Основні етапи еволюції музейної справи. Основні тенденції розвитку музейного туризму на сучасному етапі. Віртуальні музейні тури як інноваційні форми популяризації колекцій музеїв світового значення.

Тема 2. Музеї Італії. Провідні музеї Італії та їх колекції. Рим – музей під відкритим небом (від доби античності до доби бароко). Собор Св. Петра. Музеї Ватикану. Національний Римський музей. Національний музей етруського мистецтва. Вілла Боргезе. Флоренція – колыска Відродження.

Галереї Уффіці і Пітті. Музеї Венеції. Музеї Мілана. Музеї Пізи і Сієни. Музеї Неаполя.

Тема 3. Музеї Франції та Іспанії. Провідні музеї Франції та їх колекції. Музеї Парижа. Лувр. Музей д'Орсе. Центр Жоржа Помпиду. Музей Родена. Палацово-паркові ансамблі Версалю, Фонтенбло. Замки Луари. Провідні музеї Іспанії та їх колекції. Музей Прадо. Ескоріал – резиденція іспанських монархів. Музеї Барселони. Пам'ятки Толедо. Архітектурні пам'ятки Гранади.

Тема 4. Музеї Великої Британії, Німеччини, Австрії, країн Бенілюксу. Провідні музеї Великої Британії та їх колекції. Британський музей у Лондоні – один з найстарших музеїв світу. Лондонська національна галерея. Галерея Тейт, Музей Вікторії та Альберта. Музей мадам Тюссо. Музеї Шотландії та Уельсу. Провідні музеї Німеччина та Австрії та їх колекції. Берлінський державний музей. Берлінська національна галерея. Стара пінакотека у Мюнхені. Дрезденська картинна галерея. Палацово-парковий ансамбль Сан-Сусі у Потсдамі. Палацовий ансамбль саксонських курфюрстів Цвінгер. Будинки-музеї Й.С.Баха (Ейзенхау), Ф.Шіллера (Веймар). Палац Шенбрунн – резиденція австрійських імператорів. Музеї Відня. Провідні музеї країн Бенілюксу та їх колекції.

Тема 5. Музеї країн Центральної і Східної Європи. Музеї Польщі. Королівський палац у Варшаві. Музей Королівські Лазеньки. Королівська резиденція Вавельський замок. Палац Чарторийських. Музеї Чехії та їх колекції. Музеї Угорщини та їх колекції. Музеї Російської Федерації (Ермітаж, Російський музей, Третьяковська галерея, Музей образотворчого мистецтва ім. О.С.Пушкіна). Музеї-заповідники Петергоф, Царське Село, палацово-парковий ансамбль Павлівського палацу.

Тема 6. Музеї України. Києво-Печерська лавра – музей-заповідник світового значення. Софійський собор – історико-культурний та архітектурно-мистецький пам'ятник. Музеї Києва. Музей українського мистецтва. Музей Ханенків. Національний музей «Київська картинна галерея». Музей народного мистецтва у с. Пирогове. Музей Тараса Шевченка. Музеї Львова. Львівська картинна галерея. Національний музей у Львові ім. Андрея Шептицького.

Тема 7. Музеї Америки, Азії, Африки. Провідні музеї Америки та їх колекції. Метрополітен-музей. Музей сучасного мистецтва Соломона Гуггенхайма. Американський музей природної історії. Музей американських індіанців. Фестиваль Музейної Мілі у Нью-Йорку. Національна галерея у Вашингтоні. Музей сучасного мистецтва (Чикаго). Музеї Латинської Америки. Національний музей антропології (Мехіко). Чилійський музей доколумбового мистецтва. Провідні музеї Азії та їх

колекції. Музеї Китаю та Японії. Національний музей науки (Бангкок). Індійський музей (Калькутта). Музеї Туреччини: Музей турецького та ісламського мистецтва (Стабмул), Палац-музей Топкапи, Археологічний музей в Анталії. «Близькосхідний Лувр» в Абу-Дабі. Провідні музеї Африки. Каїрський єгипетський музей. Музей ісламського мистецтва (Каїр).

ВИДИ ЗАНЯТЬ, ФОРМИ ТА МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Передбачені лекційні та семінарські заняття, виконання самостійної роботи та її захист. Форма підсумкового контролю – залік.

Під час навчання використовуються методи: проблемного викладання, пояснювально-ілюстративний, репродуктивний, частково-пошуковий, дослідницький, діалогово-комунікаційний, самонавчання. Семінарські заняття передбачають усне опитування, виконання письмових практичних завдань, захист індивідуальних і групових завдань (презентацій). Самостійна робота включає у себе вивчення теоретичних питань, що стосуються тем лекційних занять за рекомендованою літературою, виконання індивідуальних завдань з метою закріплення теоретичного матеріалу. Однією з умов виконання індивідуальних завдань є дотримання принципів академічної доброчесності.

СИСТЕМА ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Система модульно-рейтингового контролю результатів навчання здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти має таку структуру:

№ з/п	Форма підсумкового контролю	Види навчальної діяльності	Максимальна кількість балів
1.	Передбачений підсумковий контроль – залік	1. Аудиторна та самостійна навчальна робота	50
		2. Модульна контрольна робота (МКР)	50

Поточне оцінювання всіх видів навчальної діяльності здобувача (аудиторна робота та самостійна робота) здійснюється в національній 4-бальній шкалі – «відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»). Невиконання завдань обов'язкової самостійної роботи, невідвідування семінарських та практичних занять позначаються «0».

**Критерії оцінювання аудиторної роботи здобувача
(на семінарському занятті)**

№ п/п	Види навчальної діяльності	Оцінка	Критерії оцінки
1.	Відповідь на семінарі з основних питань	5	Правильна, ґрунтовна, повна відповідь, творче висвітлення проблем
		4	Правильна відповідь, але недостатньо повна, розгорнута та ґрунтовна
		3	Поверхнева відповідь з порушенням логіки, неаргументована
		2	Неправильна відповідь
2.	Активна участь у роботі семінару (доповнення, відповіді на проблемні питання тощо)	5	Максимально висока активність, що свідчить про всебічну обізнаність з матеріалом
		4	Висока активність, що свідчить про фрагментарну обізнаність з матеріалом
		3	Середня активність, що свідчить про необізнаність з матеріалом
		2	Низька активність, що свідчить про неволодіння матеріалом
3.	Експрес-контроль (робота на семінарі протягом 10-15 хв.: тест, поточна контрольна робота, вибіркове опитування та ін.)	5	Повна відповідь за критеріями конкретного виду роботи
		4	Недостатньо повна відповідь за критеріями конкретного виду роботи
		3	Поверхнева відповідь з порушенням логіки, неаргументована
		2	Незадовільна відповідь за критеріями конкретного виду роботи
4.	Написання повідомлення творчого характеру, виконання індивідуального проекту	5	Ґрунтовне повідомлення, в якому повністю розкрито зміст обраної проблеми, зроблено відповідні узагальнення, висновки
		4	Правильне, але недостатньо повне, розгорнуте та ґрунтовне повідомлення

		3	Поверхнєве з порушенням логіки, неаргументоване повідомлення
		2	Поверхнєве з порушенням логіки, численними помилками повідомлення

Критерії оцінювання самостійної роботи здобувачів

Позааудиторна самостійна робота здобувачів включає виконання завдань, які пропонуються викладачем (письмові практичні роботи, підготовка презентацій, творчі завдання). Позааудиторна самостійна робота оцінюється за традиційною 4-бальною системою: «відмінно» («5»), «добре» («4»), «задовільно» («3»), «незадовільно» («2»). За невиконання завдань самостійної роботи здобувач отримує «0» балів.

Виконані всі вимоги до написання позааудиторної самостійної роботи: позначені проблема й обґрунтована її актуальність, зроблений аналіз різних точок зору на проблему й логічно викладена власна позиція, сформульовані висновки, тема розкрита повністю, витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення, дані правильні відповіді на додаткові питання.	«відмінно»
Виконані основні вимоги до написання позааудиторної самостійної роботи, тема розкрита достатньо повно, витриманий обсяг, дотримані вимоги до зовнішнього оформлення. Водночас допущені деякі недоліки: не обґрунтовано актуальність проблеми, сформульовані висновки нечіткі, наявні певні неточності у викладенні матеріалу.	«добре»
Є істотні відступи від вимог до написання позааудиторної самостійної роботи. Зокрема: тема розкрита лише частково, допущені фактичні помилки в змісті позааудиторної самостійної роботи, відсутній висновок, не витриманий обсяг самостійної роботи; є недоліки в оформленні.	«задовільно»
Тема самостійної роботи не розкрита, виявляється істотне нерозуміння проблеми, не витриманий обсяг самостійної роботи; самостійна робота оформлена неправильно.	«незадовільно»

У кінці вивчення навчального матеріалу модуля напередодні заліково-екзаменаційної сесії викладач виставляє одну оцінку за аудиторну та позааудиторну самостійну роботу здобувача як середнє арифметичне з усіх поточних оцінок за ці види роботи з округленням до десятої частки. Цю оцінку викладач трансформує в **рейтинговий бал за роботу протягом**

семестру шляхом помноження на 10^1 . Таким чином, максимальний рейтинговий бал за роботу протягом семестру може становити **50**.

Модульна контрольна робота (МКР) є складником семестрового рейтингу і виконується перед заліком.

До кожного варіанта модульної контрольної роботи входить по три питання, що відповідають **репродуктивному** (рівень А), **алгоритмічному** (рівень В) й **творчому** (рівень С) **рівням складності**. Кожне питання модульної контрольної роботи оцінюється по багатобальній системі.

Структура модульної контрольної роботи:

Завдання репродуктивного рівня (А): максимальна кількість балів – 10.

Завдання алгоритмічного рівня (В): максимальна кількість балів – 15.

Завдання творчого характеру (С): максимальна кількість балів – 25.

Максимальна кількість балів за виконану модульну контрольну роботу становить **50 балів**. Невка на МКР оцінюється в **0 балів**.

Час виконання модульної контрольної роботи – **1 год. 20 хв.**

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Види завдань	Кількість балів	Критерії оцінки
Питання (завдання) репродуктивного рівня (рівень А, мах – 10 б.)	10	відповідь логічна та послідовна, повністю розкриває зміст питання
	7–9	відповідь повна, проте є незначні недоліки та помилки
	4–6	відповідь неповна, містить недоліки та помилки
	1–3	відповідь схематична, містить багато фактологічних помилок та неточностей
	0	відповідь відсутня або повністю не відповідає змісту питання
Питання (завдання) алгоритмічного рівня (рівень В, мах – 15 б.)	15	відповідь повна, логічна, послідовна; здобувач демонструє відмінне знання фактологічного матеріалу, досконало орієнтується у змісті питання
	11–14	відповідь у цілому правильна, проте недостатньо повна та змістовна
	7–10	відповідь неповна, містить деякі помилки та неточності
	4–6	відповідь неповна, поверхнева, із суттєвими помилками та неточностями

¹ Наприклад, протягом семестру здобувач отримав за аудиторну та самостійну роботу такі оцінки: «5», «3», «5», «4», «5», «4». Середня арифметична оцінка становить **4,33**, з округленням до десятої частки – **4,3**. Отриману оцінку множимо на **10**: $4,3 \times 10 = 43$. Це число є рейтинговим балом здобувача за роботу протягом семестру.

	1–3	відповідь схематична, майже не розкриває зміст питання, містить неточності, помилки
	0	відповідь відсутня або повністю не відповідає змісту питання
Питання (завдання) творчого рівня (рівень С, мах – 25 б.)	25	відповідь вичерпна, змістовна, логічна та послідовна, містить самостійні судження та демонструє здатність творчого розв’язання поставлених завдань; здобувач вільно оперує поняттями та категоріями, аргументовано доводить власну точку зору
	21–24	відповідь правильна, змістовна, послідовна, але містить деякі неточності у розв’язанні завдань; здобувач аргументовано доводить власну точку зору
	16–20	відповідь змістовна, послідовна, але містить недоліки та неточності у розв’язанні завдань; здобувач демонструє недостатнє обґрунтування власної точки зору
	11–15	відповідь в цілому правильна, але неповна, містить незначні недоліки, рівень самостійності суджень недостатній
	6–10	відповідь неповна, схематична, є неточності та помилки у викладенні матеріалу, рівень самостійності суджень недостатній
	1–5	відповідь поверхнева, нелогічна, містить суттєві помилки та неточності, рівень самостійності суджень низький
	0	відповідь відсутня або не відповідає змісту питання
	Разом	50 балів

Семестровий рейтинговий бал є сумою рейтингового бала за роботу протягом семестру і рейтингового бала за МКР.

Максимальний рейтинговий бал здобувача становить **100 балів**.

Підсумкова форма контролю – залік в усній формі.

Оцінка в національній шкалі («зараховано», «не зараховано») та оцінка

в шкалі ЄКТС виставляються на підставі семестрового рейтингового бала здобувача за дисципліну таким чином:

90 – 100 балів	–	A	} зараховано
82 – 89 балів	–	B	
75 – 81 бал	–	C	
66 – 74 бали	–	D	
60 – 65 балів	–	E	
59 балів і нижче	–	FX.	

Здобувачі, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни **60 і вище**, отримують оцінку «**зараховано**» і відповідну оцінку в шкалі ЄКТС без складання заліку.

Здобувачі, які мають семестровий рейтинговий бал з дисципліни **59 і нижче**, складають залік і в разі успішного складання їм виставляється оцінка «**зараховано**» в національній шкалі, а в шкалі ЄКТС – **E** та бал **60**. Якщо здобувач під час заліку отримав оцінку «**не зараховано**», то йому у відомість обліку успішності виставляється оцінка «**не зараховано**» в національній шкалі, оцінка **FX** – у шкалі ЄКТС та його семестровий рейтинговий бал за дисципліну.

Критерії оцінювання заліку:

№	Критерії оцінювання	Шкала оцінювання	
		«зараховано»	«не зараховано»
1.	Відповідність змісту	Відповідь здобувача повністю відповідає змісту питання. Основні проблеми розкриті чітко та в повній мірі	Відповідь здобувача лише частково відповідає або не відповідає взагалі змісту питання. Основні проблеми визначено нечітко або не визначено зовсім
2.	Повнота і ґрунтовність викладу	Основні питання розкриті повністю і ґрунтовно	Основні питання розкриті лише частково і без належної глибини або взагалі не розкриті
3.	Термінологічна коректність	Здобувач вільно й коректно користується понятійно-категоріальним апаратом дисципліни	Здобувач майже не користується термінологією

Оцінка «зараховано» виставляється за умови, якщо відповідь здобувача в повній мірі відповідає всім зазначеним критеріям.

Оцінка «не зараховано» виставляється за умови, якщо відповідь здобувача не відповідає хоча б одному із зазначених критеріїв.

Умови допуску до заліку

Для допуску здобувачів вищої освіти до заліку з дисципліни «Музеї світу» обов'язковим є виконання ними вимог навчального плану і графіка навчального процесу. Здобувачі мають відпрацювати всі пропущені аудиторні заняття з дисципліни «Музеї світу». Здобувач вважається допущеним до семестрового контролю (заліку), якщо він виконав усі види робіт, що передбачені робочою програмою дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Базова література

1. Белікова М. В., Зайцева В. М. Основи музеєзнавства : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів. Запоріжжя : ЛІПС ЛТД, 2015. 180 с.
2. Буссальи М. Музеи Рима. Москва : Слово, 2011. 448 с. (Серия «Великие музеи мира»).
3. Ионина Н.А. Сто великих музеев мира. Москва : Вече, 2000. 511 с.
4. Кудрявцев Б.В. Художественные музеи Лондона. Москва : Искусство, 1994. 222 с.
5. Лысикова О.В. Музеи мира : учеб. пособие к интегрированному курсу «Музеи мира». Москва : Флинта; Наука, 2002. 128 с.
6. Любіцева О. О., Шпарага Т.І. Музейний туризм : навч. посіб. Київ, 2021. 150 с.
7. Музеї України : довідник / упоряд. Б. Ведибіда та ін. Київ : Задруга, 1999. 129 с.
8. Національний художній музей України : альбом / упор. О. Лагутенко. Київ : Артания Нова, 2003. 415 с.
9. Про музеї та музейну справу : Закон України. 15 серпня 1995 р. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/Z950249?an=190147>.
10. Романчук А.В. Музейный туризм : учеб.-метод. пособие. Санкт-Петербург : Санкт-Петербургский государственный университет, 2010. 46 с.
11. Рутинський М. Й., Стецюк О. В. Музеєзнавство : навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 428 с.
12. Салата О.О. Основи музеєзнавства : навч.-метод. посіб. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2015. 164 с.
13. Турскова Т.А. Музеи мира. Москва : Терра, 2001. 351 с.
14. Шарнова Е. Лувр. Москва : Слово, 2014. 568 с. (Серия «Великие музеи мира»).
15. Шарнова Е. Орсе. Москва : Слово, 2013. 560 с. (Серия «Великие музеи мира»).
16. Эйслер К. Музеи Берлина. Москва : Слово, 2013. 656 с.
17. Юренева Т.Ю. Художественные музеи Западной Европы. История и коллекции : учеб. пособие для вузов. Москва : Трикста, Академический проект, 2007. 414 с.

Додаткова література

1. Бабин А. Мадрид. Музей Тиссен-Борнемиса. Москва : Слово, 2016. 456 с. (Серия «Великие музеи мира»).
2. Бабин А. Музей Метрополитен. Нью-Йорк. Москва : Слово, 2016. 480 с. (Серия «Великие музеи мира»).
3. Британский музей. Лондон : альбом / авт.-сост. Б.И. Ривкин. Москва, 1980 (Серия «Музеи мира»).
4. Варгас Льоса М., Лусон Х., Перес Санчес Ф. Прадо. Москва : Слово, 2013. 668 с. (Серия «Великие музеи мира»).
5. Галерея Уффици. Флоренция : альбом / под ред. Н. Андоньева. Москва : БММ, 2003. 144 с. (Серия «Великие музеи мира»).
6. Грегори М. Уффици и Питти. Москва : Слово, 2010. 688 с. (Серия «Великие музеи мира»).
7. Джентили А., Уайтли Л., Бархем У. Лондонская национальная галерея. Москва : Слово, 2014. 608 с. (Серия «Великие музеи мира»).
8. Дмитриева Н.А. Краткая история искусств. Москва : АСТ-ПРЕСС; Галарт, 2006. 624 с.
9. Жданова М. Дрезденская галерея. Москва : Слово, 2011. 472 с. (Серия «Великие музеи мира»).
10. Калитина Н. Н. Музеи Парижа. Ленинград; Москва : Искусство. 1967. 224 с.
11. Лаубер Р. Милан. Галерея Брера. Москва : Слово, 2012. 480 с. (Серия «Великие музеи мира»).
12. Мазный Н.В., Поляков Т.П., Шулекова Э.Я. Музейная выставка: история, проблемы, перспективы. Москва, 1997. 211 с.
13. Майстровская М. Т. Музей как объект культуры. Искусство экспозиционного ансамбля. Москва: Прогресс-Традиция, 2016. 672 с.
14. Молозина И. В. Роль Первой Всемирной выставки 1851 года в формировании британских музейных коллекций второй половины XIX века. Труды СанктПетербургского государственного института культуры. 2015. Т. 212. С. 50–55.
15. Музеи Италии. Шедевры Ренессанса. Москва : Слово, 2014. 540 с. (Серия «Великие музеи мира»).
16. Музеи Нью-Йорка. Москва : Слово, 2016. 448 с. (Серия «Великие музеи мира»).
17. Музей изобразительных искусств. Будапешт : альбом / авт. К. Гараш. Москва, 1976 (Серия «Музеи мира»).
18. Неаполь. Музей Каподимонте. Москва : Слово, 2016. 448 с. (Серия «Великие музеи мира»).
19. Непи Шире Дж., Джентили А., Романелли Дж., Райлэндс Ф. Венеция. Москва : Слово, 2015. 608 с. (Серия «Великие музеи мира»).
20. Основи музеєзнавства, маркетингу та рекламно-інформаційної діяльності музеїв : посібник / під ред. В. Великочого, Н. Гасюк. Івано-Франківськ : Плай, 2005. 64 с.

21. Паолуччи А. Сикстинская Капелла. Москва : Слово, 2016. 360 с. (Серия «Великие музеи мира»).
22. Парч С. Домашний музей: История искусств от наскальной живописи до граффити. Москва : Терра, 1999. 81 с.
23. Пеш Д. Маркетинг в музеях? Мир музея. 1993. №5. С. 25–27.
24. Пиотровский М. Эрмитаж. Москва : Слово, 2010. 408 с. (Серия «Великие музеи мира»).
25. Пожарова М. Национальная галерея Шотландии. Москва : Слово, 2013. 488 с. (Серия «Великие музеи мира»).
26. Познанская А. Тейт. Лондон. Москва : Слово, 2016. 464 с. (Серия «Великие музеи мира»).
27. Проектирование музейных экспозиций и выставок: история – теория – практика: учебно-методич. пособие / ред. Е. Н. Мастеница; ред.-сост. А. Н. Балаш. Санкт-Петербург : СПбГИК, 2020. 184 с.
28. Пьетранджели К. Ватикан. Москва : Слово, 2010. 608 с. (Серия «Великие музеи мира»).
29. Сокологорская М. Вена. Музей истории искусств. Москва : Слово, 2013. 552 с. (Серия «Великие музеи мира»).
30. Сокологорская М. Музеи Голландии. Москва : Слово, 2014. 568 с. (Серия «Великие музеи мира»).
31. Сокологорская М. Мюнхенская пинакотека. Москва : Слово, 2016. 528 с. (Серия «Великие музеи мира»).
32. Третьяковская галерея / под ред. Е. Усенко. Москва : Слово, 2016. 592 с. (Серия «Великие музеи мира»).
33. Хэнд О., Пауэлл Э.А. Национальная галерея. Вашингтон / пер. М. Сокольская. Москва : Слово, 2016. 424 с. (Серия «Великие музеи мира»).
34. Чамина Н. Рим. Галерея Боргезе. Москва : Слово, 2016. 448 с. (Серия «Великие музеи мира»).
35. Шпаков В. Н. История всемирных выставок. Москва : АСТ: Зебра Е, 2008. 384 с.

Інформаційні ресурси

1. Все о туризме – образовательный туристический портал. URL: <https://tourlib.net/>.
2. Музеї України : музейний портал. URL: <https://museum-portal.com/ua/museums/ua>.
3. Музеи онлайн бібліотека. URL: <http://musei-online.blogspot.com/>.
4. Музеи мира – коллекции живописи. URL: <https://gallerix.ru/album/Museums>.
5. 35 музеев мира, которые можно посетить онлайн. URL: <https://www.interior.ru/art/5786-35-muzeev-mira-kotorye-mozhno-posetit-onlajn.html>.
6. 41 лучший виртуальный музей мира, который необходимо посетить. URL: https://www.canva.com/ru_ru/obuchenie/virtualnye-ekskursii/.